ANGLICISMS IN ROMANIAN EXPLANATORY DICTIONARIES

Vlad Preda, Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: We have commented on the way Anglicisms are recorded in two Romanian dictionaries, DEX and DEXI, and suggested several solutions for a systematization of the information contained by the lexicographical entry. We have referred to way Anglicisms are selected, while highlighting the absence, in the dictionaries, of certain frequently used Anglicisms.

Keywords: Anglicism, norm, orthographical, orthoepic, adaptation

1. Obiectivele comunicării de faţă sunt:

a) de a prezenta unele observaţii asupra modului în care sunt înregistrate *anglicismele* în dicţionarele româneşti de tip explicativ, cu excepţia informaţiilor semantice;

b) de a comenta „selecţia" pe baza căreia unii termeni sunt înregistraţi, alţii, în ciuda unei frecvenţe semnificative, nu sunt neînregistraţi;

b) de a oferi unele soluţii care să contribuie la sistematizarea înregistrării lexicografice a cuvintelor recente, în mod special, a *anglicismelor*.

2. E obligatoriu ca o nouă ediţie a unui dicţionar să se bazeze atât pe revizuirea atentă a inventarului lexical preluat din ediţia precedentă, cât şi pe îmbogăţirea acestuia cu noi unităţi lexicale. Noile ediţii ale *DEX*-ului sunt, potrivit titlului lor, „revăzute şi adăugite". Revizuirea noului tiraj al *DEX*-ului din 2012 s-a limitat la notarea sensului peiorativ la toate cuvintele din familia lexicală *ţigan* şi *jidan*. În ce priveşte „adăugirea", de regulă, dicţionarele de tip explicativ completează inventarele lexicale ale vechilor ediţii cu termeni recenţi, a căror frecvenţă în uz impune introducerea lor.

Dacă autorii noului *DOOM* anunţă în prefaţă adăugarea a 2500 de termeni noi şi marcarea lor cu asterisc, termeni importaţi de diferitele terminologii, mai ales din engleză, autorii *DEX*-ului plasează informaţia despre 7000 de articole noi pe coperta finală (sau a patra, cum i se mai spune), iar în *DEXI* nu se precizează acest număr.

Autorii ediţiei a II-a revăzute şi adăugite a *DEX*-ului propun două obiective: „punerea de acord a ediţiei anterioare a *DEX*-ului [...] cu normele ortografice, ortoepice şi de punctuaţie din ediţia a II-a a *DOOM*-ului [...] şi aducerea la zi a inventarului lexical prin introducerea în lista de cuvinte a termenilor noi, înregistraţi în *DOOM*[2], precum şi a definiţiilor acelor termeni care aparţin unor domenii de mare interes şi de actualitate pentru publicul larg (informatică, finanţe, religie, drept, medicină etc.)" (*Prefaţă la ediţia a II-a*). De ce definiţiile termenilor din „domenii de mare interes şi de actualitate pentru publicul larg" trebuie aduse la zi? N-au fost bine concepute? S-au schimbat în intervalul atât de mic dintre ediţiile dicţionarului?

În Prefaţa la *Dicţionarul explicativ ilustrat al limbii române* (Arc & Gunivas, 2007), două dintre obiectivele propuse reţin atenţia: „de **a da la iveală** un dicţionar explicativ **actualizat**" şi „înregistrarea celor mai recente cuvinte pătrunse în limba română" (subl.ns.). *A da la iveală* se foloseşte în româna actuală cu sensul „a da pe faţă, a dezvălui, a divulga, a destăinui". Sensul învechit „a tipări" e aproape scos din uz. Determinantul ***actualizat*** presupune updatarea sau aducerea la zi a inventarului unei ediţii anterioare a *DEXI*, or nu e cazul. Referirea la cuvintele recente e neclară, din cauza lungimii exagerate a frazei, a coordonării unor gerunzii şi a unei construcţii complexe, intercalate: „Cuvintele intrate de curând în limbă şi care nu au fost adaptate sistemului fonetic românesc, păstrând forma etimonului sau care nu au forme flexionare (în special cele de origine engleză), au fost

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)

considerate ca făcând parte din fondul lexical al limbii române, având tendinţa de extindere la un număr tot mai mare de vorbitori şi, ca urmare a circulaţiei lor în domenii de mare importanţă pentru realităţile economice şi socioculturale româneşti, de adaptare fonetică şi de încadrare morfologică." (*DEXI,* VII). Să înţelegem că neadaptarea fonetică şi morfologică a unor cuvinte recente determină includerea acestora în fondul lexical al românei? Că acest lucru determină şi extinderea lor la un mare număr de vorbitori? Poate e vorba de extinderea utilizării lor de către tot mai mulţi vorbitori!

Normele lexicografice după care a fost alcătuit *DEX*-ul sunt superficial prezentate. În schimb, din prefaţa *DEXI,* luăm cunoştinţă cu aceste norme. Structura redactării cuvintelor cuprinde: „cuvântul-titlu, transcrierea fonetică (acolo unde este cazul, pentru transcrierea pronunţiei unor neologisme care au păstrat forma etimonului şi nu s-au acomodat limbii române, utilizându-se simboluri din alfabetul stabilit de Asociaţia Fonetică Intenaţională), valoarea gramaticală, paranteze de circulaţie, de domeniu etc., descrierea semantică pe baza unei scheme logice, pornindu-se de la cel mai cunoscut sens către sensurile cu o circulaţie restrânsă, specifică sau care sunt învechite; fiecare sens conţine: definiţia, evoluţiile de sens, utilizări stilistice, schimbări gramaticale, construcţii fixe. Paragraful final, nonlexical cuprinde indicaţii privind (atunci când e cazul) silabarea, variante de accent, variante de pronunţie, forme flexionare (plural, prezent indicativ), variante lexicale; după bara oblică este indicată etimologia." Semnalez câteva inadvertenţe! „Paranteze de circulaţie" sunt mai degrabă precizări privind apartenenţa unui cuvânt la un anume subansamblu al vocabularului. „Descrierea semantică" este, de fapt, ordonarea sensurilor potrivit gradului de cunoaştere a acestora. „Evoluţiile de sens" nu pot apărea la „fiecare cuvânt", aşa cum precizează autorii. Acestea apar la anumite cuvinte. Dacă paragraful final e „nonlexical", de ce cuprinde şi „variante lexicale"? Cum se ştie, bara oblică separă formule alternative ori formule distributive. Cum se justifică folosirea acesteia înaintea indicaţiei etimologice?

DOOM-ul cel nou indică sursele din care au fost preluaţi termenii noi şi motivează subiectiv, dar convingător preferinţa pentru înregistrarea acestora, în locul ignorării problemei respective. *DEX*-ul nou şi *DEXI* nu indică sursele, ci doar motivează înregistrarea lor datorită impactului deosebit al unor domenii (informatică, politologie, comerţ, medicină, religie, drept ş.a.) asupra vorbitorilor.

3. Cuvântul *anglicism* înseamnă, potrivit dicţionarelor româneşti, „cuvânt sau expresie specifică limbii engleze". În *DEX, DN, MDN, DEXI* se adaugă precizarea privitoare la neintegrarea *anglicismelor* în sistemul limbii române. În ediţiile *DEX*-ului apare şi precizarea că acest împrumut e făcut „fără necesitate". Stoichiţoiu consideră că pentru împrumuturile adaptate sistemului limbii române şi frecvent utilizate e nepotrivită „calificarea de *anglicism*". Se referă la termeni precum *fan, job, hit, star, stres, şort, top.*" (Stoichiţoiu 2001:81).

Forma grafică şi, parţial, cea fonetică a unor *anglicisme* sunt cele din engleză: *background, banking, brainstorming, bypass, copy-paste, copyrighter, crossing-shot* ş.a. În funcţionarea morfosintactică însă, mărcile de plural, cele cazuale, articularea, încadrarea verbelor în categoria verbelor cu sufix de indicativ prezent *–ez/-eaz-,* topica postpusă a adjectivelor faţă de substantivul regent, dublul statut morfologic, substantivizarea, adjectivizarea, locuţionalizarea sunt rezultatele *adaptării* lor: *backgroundul, a face banking, brainstormingul, un bypass, copy-paste-ului, copyrighterul, crossing-shoturi, printează* ş.a.

În comunicarea prezentă, voi utiliza *anglicism* pentru împrumuturile mai mult sau mai puţin recente din engleză, indiferent de nivelul adaptării lor la normele limbii române. Dacă delimitarea între „mai mult sau mai puţin recent" e irezolvabilă, etimologia *anglicismelor* e certă. Voi folosi, aşadar, cuvântul *anglicism* cu semnificaţia existentă în dicţionarele româneşti. Am în vedere *anglicismele* necesare, adică acelea care nu au

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)

corespondent românesc sau, chiar dacă au corespondent, sunt mai „economice”, mai elocvente şi se bucură de o mai largă circulaţie decât echivalentele lor româneşti, existente anterior împrumutării ori „create” ulterior: *stres, clip, grant, master, rating, OK, second hand, banner, brand, lobby, mall* ş.a. De asemenea, am în vedere şi *anglicismele* „de lux”, care sunt nejustificate, deoarece concurează fără rost termeni româneşti: *advertising* „publicitate”, *team* „echipă”, *consulting* „consultanţă”, *visiting professor* „profesor invitat”, *cutter* „cuţit”, *drink* „băutură”, *driver* „şofer” ş.a. Resping precizarea din *DEX*, conform căreia *anglicismul* este împrumutat „fără necesitate, de o altă limbă şi neintegrat în aceasta”, deoarece atribuie injust caracteristica de inutilitate fenomenului de împrumutare a *anglicismelor*.

În ultimii douăzeci de ani, pătrunderea împrumuturilor din engleză aparţinând diferitelor terminologii s-a datorat, în mod evident, necesităţii de a denumi realităţi noi, pentru care româna nu avea termeni proprii: *byte, browser, cip, desktop, e-mail, folder, i-pad, link, modem, mouse, scanner, site, a se loga, a se deloga, a reseta, a upgrada* ş.a.

3.1. Următoarele observaţii se bazează pe analiza modului în care *anglicismele* sunt înregistrate în două dicţionare explicative: noul tiraj al *DEX*-ului şi *DEXI.* Am în vedere evidenţierea raportului dintre principiile lexicografice stabilite de autorii acestor dicţionare şi înregistrarea acestor cuvinte. Scopul acestor observaţii este acela de a contribui la sistematizarea înregistrării lexicografice, îndeosebi a *anglicismelor* în dicţionarele de tip explicativ.

3.1. Următoarele observaţii se referă la o serie de inconsecvenţe în înregistrarea anglicismelor.

3.1.1. La nivel fonetic, adaptarea *anglicismelor* înseamnă o aproximare a pronunţării, adăugând inventarului fonologic românesc unităţi nespecifice, preluate din engleză, precum cele din cuvintele: *thriller, think-tank, breaking news, advertising, attachment, flashback, forehand, gadget* ş.a. Autorii celor două dicţionare, prin indicarea pronunţiei cu ajutorul unor grafeme din alfabetul fonetic internaţional, semnalează faptul că adaptarea fonetică nu s-a produs. Prin forma cuvântului-titlu, se evidenţiază faptul că nici adaptarea grafică nu s-a produs: *advertising, afterbeat, after hours, after-shave, agreement, airbag, all right, antidumping, artnapping, babysitter, banner, book-maker, broker, cheeseburger, cocker, dealer, designer, globe-tootter, goalkeeper, hacker, hamburger, kidnapper, outsider, rocker, setter, stripper, trainer* ş.a. Pronunţarea engleză a segmentului final *-er* este transcrisă când „româneşte”, ca în *DEX* (*-ăr*), la *blazer, charter, cutter designer, driver, flipper, globe-trotter, hacker, hamburger, marker, outsider, over, pager, player, plotter, rapper, remember, rocker, scanner, stripper, trainer* ş.a., când cu grafemul „ə” din alfabetul fonetic internaţional, ca în *DEXI.* Inexplicabil este faptul că acelaşi segment final, în ciuda rostirii generalizate [*–ăr*], este transcris fonetic [*–er*] în cuvintele: *computer, poster, prompter, server, starter* (transcriere preluată din *DOOM*[2]) ş.a.

Personal, optez pentru o transcriere fonetică accesibilă celor mulţi, acel „compromis între transcrierea ştiinţifică […] şi ortografia românească curentă”, cu toate imperfecţiunile unei asemenea transcrieri utilizate în *DOOM*[2] şi în *DEX*.

Locul potrivit parantezelor pentru transcrierea fonetică este, după opinia mea, cel imediat următor cuvântului-titlu, ca în *DEXI,* nu ca în *DEX,* după toate celelalte informaţii. Transcrierea fonetică a cuvintelor care nu s-au adaptat din punct de vedere fonetic trebuie făcută cu ajutorul literelor din alfabetul românesc, care notează uneori aproximativ sunetele proprii englezei şi, rar, acolo unde se impune, cu grafeme din convenţia internaţională.

3.1.2. Forma grafică a împrumuturilor din alte limbi, inclusiv a *anglicismelor,* rezistă mai bine procesului de adaptare. Prin urmare, adaptarea grafică e ulterioară celei fonetice. Păstrarea grafiei originale evidenţiază neechivoc etimonul. Din exemplele de mai sus

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)

(*advertising, after hours, after-shave, advertising, agreement, airbag, all right, antidumping, artnapping* ş.a.) rezultă că, împreună, forma grafică şi cea fonetică, redau etimonul englez. Scrierea cu cratimă, cu blanc şi sudată într-un singur cuvânt a unor cuvinte compuse nu e precis reglementată în lucrările normative româneşti, de aceea se întâlnesc două, chiar trei grafii ale aceluiaşi termen: *after-shave, after shave* şi *aftershave*; *after hours* şi *after-hours*; *afterbeat* şi *after-beat*; *auto-service* şi *autoservice.* Nici abrevierea nu beneficiază de o normare unitară, de aceea găsim variante precum: *OK* şi *O.K.*, *NATO* şi *N.A.T.O, cd-rom* şi *CD-ROM* ş.a.

Adaptarea grafică nu s-a produs în cazul cuvintelor *blazer, blister, charter, cutter, driver, flipper, marker, over, pager, player, plotter, receiver, remember, rapper, scanner* ş.a. Oscilarea între grafiile *cd-rom* (*DEXI*) / *CD-ROM* (*DEX*), *cutter* (*DEXI*) / *cuter* (*DEX*), *aftershave* (*DEX, DOOM*[2]) / *after-shave* (*NODEX*), *afterbeat* (*DN*) / *after-beat* (*MDN*), *hard-disck* (*DEXI*) / *harddisk* (*DEX*) ş.a. se datorează încercării de adaptare grafică. Cred că un prim semn al acomodării anglicismelor la grafia limbii române constă în reducerea literelor duble care redau consoane în: *antihemoroidal* (< *antihemorroidal*), *apreciator* (< *appreciator*), *antiintelectual* (< *anti-intellectual*), *alomorfism* (< *allomorphism*), *antirenină* (< *antirennin*), *cuter* (< *cutter*), *seter* (< *setter*) ş.a. Tot astfel, şi echivalarea grafică a elementului *–logy* cu românescul *–logie*: *apiology* < *apiologie, amphibiology* < *amfibiologie, asthenology* < *astenologie* ş.a. Şi secvenţele de litere improprii limbii române (*ph, th*) sunt scrise conform corespondenţei româneşti dintre sunet şi literă, fără *-h*: *adiaforetic* < *adiaphoretic, anafor* <*anaphor, antitifoid* < *antitiphoid, acantoid* < *acanthoid, aloterm* <*allotherm, artometru* <*arthometer* ş.a. Chiar şi variantele ortografice *e-mail* şi *email, antistres* şi *antistress* din *DEXI,* primul, cu variante ortoepice de accentuare [***i**meil*] şi [*im**e**il*] date de ambele dicţionare, demonstrează încercarea de adaptare grafică şi fonetică.

Încă o inconsecvenţă în scrierea unor *anglicisme*! *DOOM*[2] introduce în inventarul lexical: *CD, CD-player, CD-ROM, CD-writer.* Opţiunea pentru scrierea cu majuscule a *CD-ROM* e motivată – probabil - de componentul *ROM,* abreviere a enunţului *r[ead] o[nly] m[emory]*. Aceşti termeni apar şi în *DEX*, scrişi însă numai cu majuscule: *CD, CD-PLAYER, CD-ROM, CD-WRITER,* contrazicând obiectivul dicţionarului de „punere de acord […] cu normele ortografice, ortoepice şi de punctuaţie din ediţia a II-a a *DOOM*-ului" (Prefaţă la ediţia a II-a a *DEX*-ului). Deşi în Prefaţa la *DEXI* se menţionează că „au fost respectate recomandările din *DOOM*[2]", scrierea *cd-rom* e diferită de cea din *DOOM,* iar celelalte trei cuvinte nu apar.

Consider că toate aceste patru *anglicisme* ar trebui scrise cu litere mici: *cd, cd-rom, cd-player, cd-writer,* deoarece sunt substantive comune care denumesc obiecte, formate prin abreviere, la fel ca *pdf, pps, doc, docx* ş.a.

O observaţie asupra grafiei cuvântului-titlu. În *DOOM* şi în *DEXI,* cuvântul-titlu e scris cu litere mici, în *DEX,* cu majuscule (de aceea, exemplele de mai sus sunt scrise cu majuscule). Optez pentru formula din *DOOM* şi *DEXI,* deoarece reproduce forma normală din punct de vedere grafic şi din punct de vedere morfologic a cuvântului respectiv. Nu sunt de acord cu scrierea cu majuscule, scriere bine reglementată în lucrări normative şi care nu vizează cuvântul-titlu din dicţionare (cu excepţia, firește, a numelor proprii şi a unor abrevieri).

3.1.3. În privinţa informaţiilor despre formele gramaticale, semnalez câteva inconsecvenţe.

Informaţiile morfologice nu sunt întotdeauna sistematizate. De pildă, la *airbag* şi *airbus* apare încadrarea lor în clasa substantivelor neutre şi forma nearticulată de plural. Lipsesc însă forma articulată de singular: *airbagul, airbusul* şi cea de plural: *airbagurile, airbusurile.* La unele substantive feminine se notează forma de genitiv-dativ singular:

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)

acleistocardiei, aerocistografiei, aerocistoscopiei, aerodentalgiei, amaxomaniei, arterioplastiei, asintaxiei, anorgasmiei, la altele, nu: *acceptanţă.* Unele substantive de genul neutru au desinenţa de plural *–e*: *artefacte, aeroducte, adipoame, amplifiere, afidavite* ş.a., altele au desinenţa *-uri*: *antidumpinguri, artnappinguri, airbaguri, aerlifturi, aerotancuri, after-shave-uri, agreementuri* ş.a.

Adaptarea substantivelor împrumutate din limba engleză la sistemul morfologic românesc se face prin utilizarea acestora cu desinenţe de plural româneşti şi cu articole, care fac posibilă încadrarea în categoria de gen. Majoritatea celor care denumesc inanimate sunt încadrate la genul neutru şi primesc una dintre cele două desinenţe de plural, *- uri*: *deckuri, desktopuri, discounturi, dressinguri, drinkuri, e-mailuri, duty-free-uri, exit-polluri, fast-fooduri, feedbackuri, flashbackuri, forehanduri, gadgeturi, grilluri, harduri, softuri, inputuri, mouse-uri, sms-uri* sau *-e*: *bannere, blistere, chartere, cuttere, flippere, computere, drivere, markere, mastere, pagere, playere, procesoare, promptere, servere, startere, testere, thrillere, toastere.*

Mai rar, acestea primesc desinenţa –i: *hamburgeri, crenvurşti, burgeri, hotdogi* (după modelul *cârnaţi*)*, jeanşi* (după modelul *pantaloni*)*, byţi, inchi* (după modelul: *metri, litri, amperi*)*.*

O serie de substantive împrumutate din engleză au în compunere formantul *–man*: *chairman, recordmen, superman, yesman, cameraman, tenismen, gentleman, showman* ş.a. Acestea formează diferit pluralul: *recordmeni, supermeni, yesmeni, tenismeni, gentelmeni* vs *cameramani*. Forma de plural în *–meni* este pleonastică, deoarece *men* este, în engleză, pluralul lui *man,* iar *–i* este desinenţa românească de plural, de aceea, preferabil ar fi pluralul în *–mani.*

Anglicismele care denumesc persoane sunt încadrate, cu puţine excepţii, la masculin şi primesc desinenţa de plural *–i: boy-i, dandy-i, dealeri, brokeri, hackeri, driveri, gay-i, designeri, outsideri, globe-trotteri,manageri, rockeri, rapperi.*

Foarte puţine dintre acestea sunt invariabile în raport cu numărul: *homeless, cover-girl, call-girl* sau formează excepţii de la cazurile semnalate mai sus: *bestselleruri, megastaruri, superstaruri, VIP-uri.* Există şi cazul lui *baby-sitter,* variabil în raport cu genul, la plural: *baby-sitteri / baby-sittere.*

Din dicţionare lipsesc formele articulate hotărât ale substantivelor: *background, banking, bypass, e-mail, link, babyschi, babyschilift, babysitter* (masculin şi feminin) ş.a.m.d. Deoarece regula articulării acestora (în scris) este dificilă pentru o categorie largă de utilizatori (*show-ul, show-urile, e-mailul, e-mailurile, gay-ul, gay-ii*), forma articulată de singular şi de plural a acestor împrumuturi n-ar trebui să lipsească. E adevărat că există o regulă privitoare la ataşarea desinenţelor, respectiv a articolelor hotărâte, dar aceasta poate fi înţeleasă doar de specialişti.

Cu privire la încadrarea în gen a *anglicismelor,* Monica Ardeleanu Cruceru vorbeşte despre cvasigeneralizarea desinenţei de plural *–uri* şi despre prezenţa desinenţei *–e* la substantivele terminate la singular în *–e* (Ardeleanu 2003: 102-103). Fac următoarele precizări. A existat dintotdeauna o permanentă tendinţă de autosistematizare a limbii, în care analogia are un rol important. Cele două desinenţe ale neutrului, pe care le primesc *anglicismele,* se datorează analogiei formale fie cu celelalte neutre vechi în limbă: *paturi, gemuri, tărâmuri, chibrituri, roluri,* fie cu cele terminate în –(e)*r: pulovere, ateliere, calorifere, cartiere, fluiere* ş.a. În plus, desinenţa *–uri,* datorită lungimii în raport cu desinenţa *–e* şi specializării pentru pluralul neutrelor (cu unele excepţii), marchează mult mai clar neutrul decât o face desinenţa *–e,* specifică pluralului la feminine.

Blanca Croitor consideră că „unele substantive de genul neutru primesc desinenţa *–uri,* pentru că nu se pot combina cu desinenţa *–e* din motive fonetice [...] În această situaţie sunt [...] împrumuturi recente terminate în vocală [...] *boogie, brandy, duty-free, one-man*

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)

show, pary, story, talk-show" (n.n. am selectat din lista autoarei anglicisme) (Croitor 2009: 41). Din exemplele mele de mai sus, rezultă că această explicaţie e parţial adevărată (reamintesc: *deckuri, desktopuri, discounturi, dressinguri, drinkuri, e-mailuri, exit-polluri, fast-fooduri, feedbackuri, flashbackuri, forehanduri, gadgeturi, grilluri, harduri, softuri, inputuri* ş.a.).

Încă o observaţie: cu cât acomodarea *anglicismului* e mai avansată, cu atât acţiunea regulilor privitoare la alternaţele vocalice sau / şi consonantice devine evidentă: *acantoid / acantoizi, acefalogastru / acefalogaştri, ambivert / ambiverţi, adipom / adipoame, procesor / procesoare, crenvurst / crenvurşti, jeans / jeanşi, byte / byţi.*

În ce priveşte scrierea formei articulate hotărât şi a celei de plural, se observă diferenţa între *uz* şi *normă*: *big band-ul* şi *big band-uri / big bandul* şi *big banduri*; *desktop-ul* şi *desktop-uri / desktopul* şi *desktopuri*; *e-mail-ul* şi *e-mail-uri / e-mailul* şi *e-mailuri*; *fitness-ul / fitnessul* ş.a.

În privinţa abrevierilor preluate din engleză, Liliana Florina Cojocaru Andronache constată că „siglele [n.n. din engleză] vor fi încadrate într-una din categoriile de gen […] masculin, feminin sau neutru (pentru română)" (Cojocaru 2010: 236) Toate exemplele sunt însă ale unor sigle de genul neutru: *SUV-uri, WC-uri, GPS-uri, CD-uri, DVD-uri, sms-uri, FBI, NATO, ONU*, la care se pot adăuga alte exemple: *BBC, CD-ROM, EKG, VIP, IQ, LP* ş.a.

O problemă dificilă a gramaticii şi a lexicografiei pare a fi acordarea dublului sau simplului statut unor termeni. Şi în privinţa unor *anglicisme,* problema statutului simplu sau dublu nu e rezolvată. Cu dublu statut, adjectival şi substantival, sunt înregistrate următoarele *anglicisme*: *antiperspirant, antipruritic, antirachetă, antireumatic, antisudorific, apreciator* ş.a. Deşi sunt folosiţi adjectival şi substantival, termenii *antitifoid, antizimotic, antitrust* sunt înregistraţi doar ca adjective, iar *artnapping, kidnapping, antidoping, antidumping, soft, hip-hop, fair-play* doar ca substantive. Se impune verificarea funcţionării adjectivale şi / sau substantivale a fiecărui termen, urmată de o înregistrare corectă a statutului sau statutelor morfologice.

În ciuda faptului că s-au format multe verbe şi colocaţii după model englezesc, acestea nu apar în dicţionarele menţionate: *a blura, a da enter, a da click, a da dublu click, a da copy, a da beep, a da like, a da start, a da / a face zoom, a se deloga, a se loga, a forwarda, a manageria, a preseta, a brandui, a rebrandui, a focusa* ş.a. Verbele *a updata* şi *a upgrada* sunt înregistrate doar în *DEXI.*

Cele mai multe verbe recent intrate din engleză sunt din domeniul informaticii: *a formata, a clicka / a clica, a downloada, a lista, a se loga, a printa, a starta, a procesa, a scana, a tasta* ş.a. Majoritatea se conjugă la indicativ prezent cu sufixul *–ez / -eaz-*: *listez, formatez, printează, scanează* ş.a.m.d, mai rar, cu sufixul *–esc / -eşt-*: *heckăreşte, chatuieşte* ş.a. Cât priveşte adaptarea grafică a verbelor, Liliana Florina Cojocaru Andronache pune problema reală a cazurilor de „oscilaţii la nivelul grafiei, fapt care generează apariţia variantelor lexicale" (Cojocaru 2012, 14). E cazul verbelor: *a boot-a / a boota / a buta, a brandui / a brendui, a rebrandui / a rebrendui* ş.a.

Autorii celor două dicţionare nu introduc în inventar adjectivele participiale ale acestor verbe: *accesat, blurat, focusat, updatat, upgradat, logat, delogat, forwardat, presetat* ş.a. După opinia mea, toate participiile cu utilizare adjectivală, afirmative şi negative (derivate cu *ne-*) trebuie înregistrate.

Atrag atenţia asupra inconsecvenţei în notarea infinitivului lung. La unele verbe, acesta e înregistrat: *focusare, formatare* la altele nu: *accesare, auditare, stresare* ş.a.

3.1.4. În privinţa selectării *anglicismelor,* am constatat că nu există preocuparea pentru verificarea frecvenţei acestora. Folosirea instrumentelor informatice pentru o asemenea verificare ar conduce, negreşit, la o bună selecţie. Astfel, în inventarul

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)

anglicismelor ar fi incluşi termeni uzuali, precum: *after-school, all-inclusive, ABS, ATM, ATV, accesat, a blura, blurat, a se loga, a se deloga, folder, search, IT, IT-ist, IQ, hardist, softist, messenger / mess, smartphone, prepay, slide, power-point, videochat, draft, call center, live, DVD, box-office, like, a da like*(*-uri*), *vintage, tag, part-time, outdoor, deal* şi mulţi alţii. Orice posibilă explicaţie pentru modul cum au fost selectaţi termenii în vederea înregistrării lor e contrazisă de exemple ca următoarele: *smach* e înregistrat, *smartphone*, nu; *call girl*, da, *call center*, *nu.*

4. CONCLUZII

a) Înregistrarea a*nglicismelor* în dicţionarele româneşti de tip explicativ trebuie să se facă atât în raport cu normele lexicografice, cât şi în raport cu uzul acestora, în momentul respectiv.
b) Adaptarea fonetică reprezintă o reproducere mai mult sau mai puţin reuşită a pronunţării englezeşti, o aproximare a acesteia.
c) Grafia este cea mai rezistentă la procesul de adaptare a *anglicismelor* la sistemul limbii române. Semnele adaptării acesteia constau în scrierea cu grafeme simple în locul celor duble, renunţarea la grafemul *h* care nu are corespondent fonetic, scrierea sudată în locul celei cu blanc sau cratimă între componente etc.
d) Adaptarea morfologică, ca şi cea fonetică, se produce odată cu împrumutarea *anglicismelor*. La substantive, aceasta priveşte încadrarea în categoria genului, articularea, formarea pluralului. La adjective, desinenţele de gen şi număr, utilizarea lor adverbială, conversiunea unora în substantive. La verbe, încadrarea în clase de flexiune, în tiparele existente, prin corelări desinenţiale, prin alternanţe fonetice.
e) Trebuie abandonată selectarea subiectivă a *anglicismelor*. Metodele statistice oferite de tehnologiile avansate pot fi aplicate cu succes, în aşa fel încât *anglicismele* cu frecvenţă mare în uz să fie înregistrate.
f) Trebuie concepute reguli lexicografice ferme, care să stabilească ordinea informaţiilor dintr-un articol lexicografic: grafia cuvântului-titlu (solidar, accentuarea), variante grafice (dacă e cazul), pronunţare şi silabisire, variante de pronunţare şi de silabisire (dacă e cazul), încadrare în clase lexico-gramaticale, indicaţii privitoare la utilizarea lor corectă, ordonarea şi definirea sensurilor, apartenenţa la un anume subansamblu al vocabularului, etimologia.

SURSE

Dicţionar explicativ al limbii române (*DEX*), ediţia a II-a revizuită şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.

Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române (*DEXI*), Chişinău, Editura Arc, Editura Gunivas, 2007.

Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române (*DOOM*^{2}), ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Marcu, Florin, Constant Maneca, *Dicţionar de neologisme* (*DN*), Bucureşti, Editura Academiei, 1986.

BIBLIOGRAFIE

Ardeleanu Cruceru Monica, *Comportamentul morfologic al termenilor din domeniul informaticii*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2003, p. 99-107.

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)

Cojocaru Andronache, Liliana Florentina, *Asimilarea categoriei de gen a anglicismelor în limbile română şi italiană,* în *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010, p. 231-239.

Cojocaru Andronache, Liliana Florentina, *Dinamica adaptării grafice a anglicismelor în presa românească şi italiană,* în *Limba română. Direcţii actuale în cercetarea lingvistică* II, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2012, p. 7-17.

Croitor, Blanca, *Dinamica flexiunii substantivale, reflectată în DOOM*[2], în *Dinamica limbii române actuale,* Bucureşti, Editura Academiei Române, 2009, p. 33-59.

Dima, Emanuela, *Vocabularul neologic românesc. Dificultăţi de normare,* în *Lucrările primului simpozion internaţional de lingvistică,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2008, p. 173-181.

Florea, Anca Natalia, *Formaţii adjectivale recente – încadrare morfologică* în *Studii lingvistice. Omagiu profesoarei Gabriela Pană Dindelegan, la aniversare,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007, p.101-125.

Nevaci, Manuela, *Anglicisme în publicaţii adresate tinerilor,* în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* II, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2003, p. 389-395.

Manea, Constantin, *Nou şi vechi în împrumutul lexicale din limba engleză*, în *Tradiţie şi inovaţie în studiul limbii române,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2004, p. 291-301.

Stoichiţoiu-Ichim, Adriana, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influenţă, creativitate*, Bucureşti, Editura All, 2001.

Stoichiţoiu-Ichim, Adriana, *Asimilarea împrumuturilor englezeşti: aspecte actuale ale dinamicii sensurilor,* în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2002, p. 249-263.

BDD-V64 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 21:06:39 UTC)